

3r

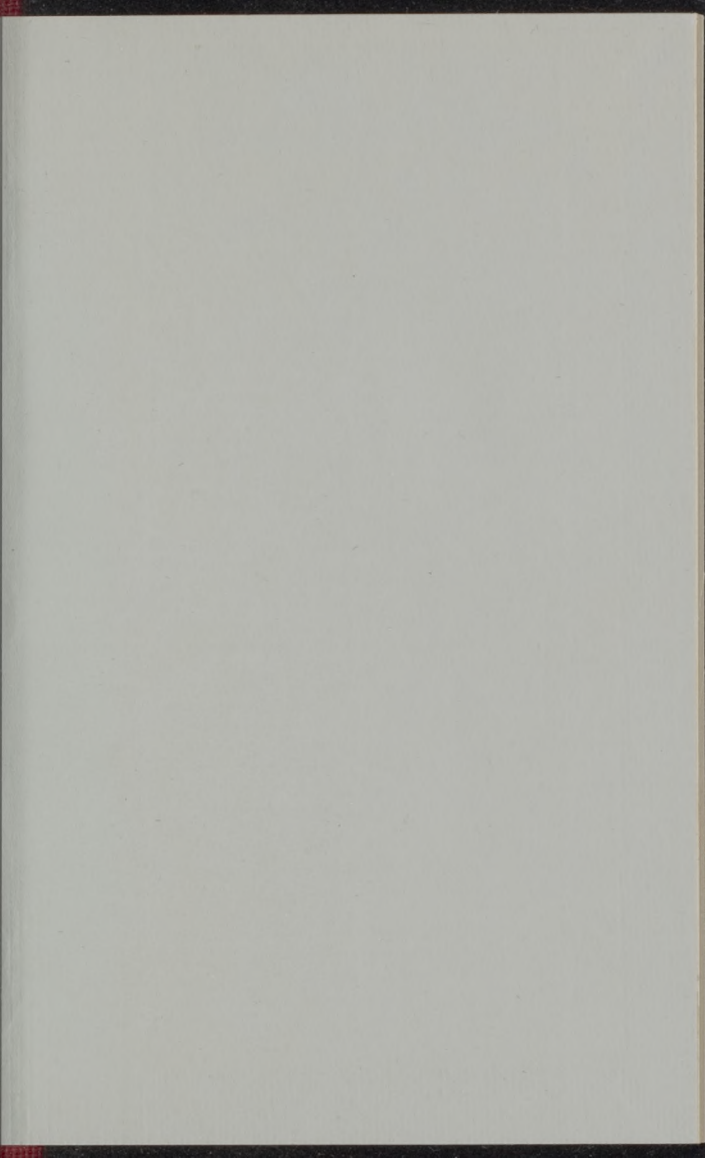
155

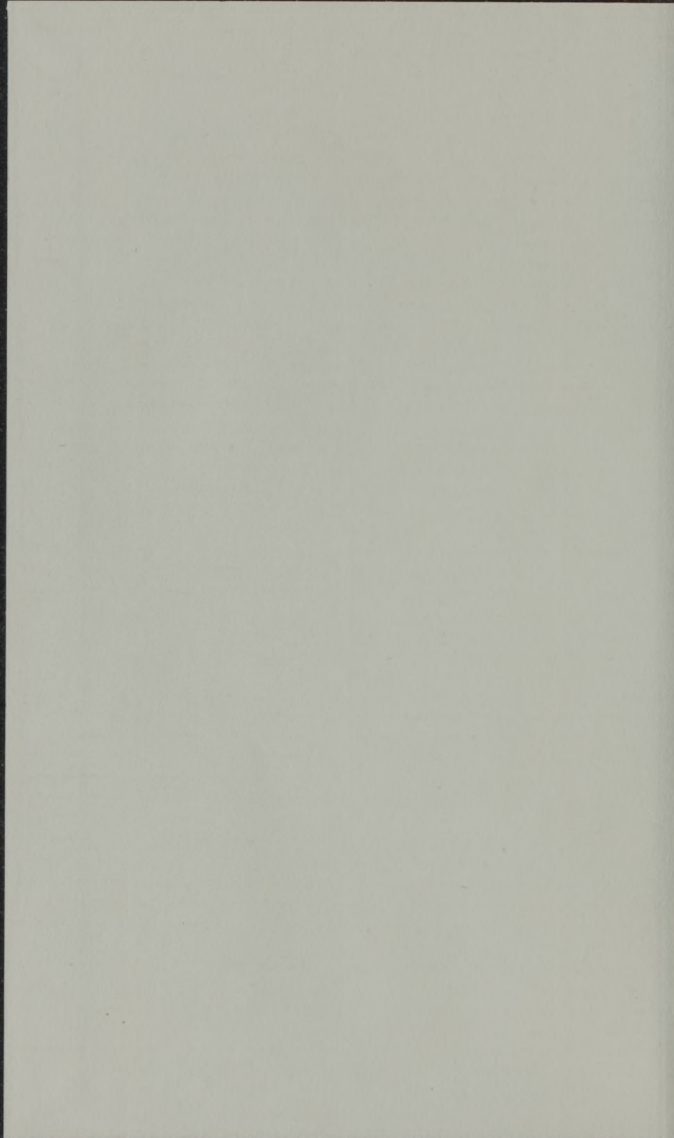
BIBLIOTHEEK KITLV

0030 0069

057 045 213

Deugd en
vraamheit
zijn voor de

maakt het niet mogelijk
het te doen

lesste infolc

deuga eno

en ambach

maan. 7. 12. da ma gaita

37
155

32155

HISTORIA

KORTIKOE NAN.

FOOR DI

BYBEL.

SANTA ROSA.

1852.

INDISCH
GENOOTSCHAP

No 482.

"

APPROBATIO.

Vidi libellum cui titulus:
Historia kortikoe nan foor di Bybel,
quem approbamus.

Datum in *Curaçao*

die xx Mensis Dec̄bris
1851.

† MARTINUS,
Episc. Cyt. & Vic. Ap.
de *Curaçao*.

Mi jioe!

Mi sabi, ki ta woestaa bo masjaar di teende bonietoe historia nan. Aa awoor aki oen boeki tsjikietoe jeen di nan. Mi ta spera, ki lo nan sierbi pa kasie bo le da seemper oen bon jioe. masjaar religioso, hoeiende seemper toer pikaar. Foor di nan lo bo weita, koom bon Dioos tabata seemper, ariebo ees moendoe kaba, kontra ees nan ki tabata loebieda eel; i koom eet tabata joeda soe berdadera sierbidoornan.

Si tabata arieba ees moendoe aki kaba asiena, koom grandi pagameentoe lo ta pa ees nan, ki a biba seemper seguen lei di Dioos; ma koom terribel kastigoe lo ta pa ees nan, ki no a koompli koe lei di Dioos, ora di noos moortoe, ora di koesgameentoe! Perkoera anto di sigi, di toer bo koerason, toer bon exempel ki bo ta haija adeen; i larga mal exempel sierbie bo di hoi seemper toer pikaar, sabiendo, ki eel no ta doena nada si no disgratia aki bau i na bieda eterna.

Ees historia nan ta toemaar foor di bybel, ees boeki, ki Dioos mees a larga skirbi. Nan ta anto di mas bonietoe, ki tien i toer berdadera historia. Ma no korda, ki ta toer ki tien, no, ees aki nan to di mas principal noema di ees, ki a sosode promeer di nasameentoe di noos senjoor

HESOE KRIESTOE.

Mi ta spera di skierbi despoëes oter mas pa bo; i principalmeentoe tokanti di noos Senjoor i soe apostelnan. Toer ki no ta di mesteer aienda pa bo sabi, i ees ki bo no poor konprende aienda, mi a larga atras, mi ta bisaa bo p. e. ki Noë a barka oen paar di animal; ora lo bo sienja mas adilanti, lo bo teende tambe di oter animat, ki eel a toema mas deen ark koe eel. Tambe lo bo haija aligoen bees deen oter boeki number di heende skierbier na oter maneera.

Jioe nan di Jakob mi a jama seemper Hebreewen te na ees les, oenda mi ta splikaa bo nan number, a pisaar ki foor di koeminsamientoe nan tabata jamaar tambe kaba Israelieten.

Na koeminsameentoe di doos regel di les 89 ta para: Jechonias; ma mesteer ta Joakim. Nada mas mi tien di boeta aki cerka, si no ees wensch aki: ki ees boeki lo sierbi pa hasi boso toer heende dreetje na moendoe, i lo joeda pa kasi boso santoe oen dia na ciëloe.

Jan: 1852.

J. J. Putman.

HISTORIA KORTIKOENAN

foor di

B Y B E L .

1.

DIOOS TA KRIA MOENDOE DEEN SEIS DIA.

Dioos a kria Cieloe i tera deen seis dia. Promeer dia Eel a traha loes. Di doos dia firmameentoe, ki Eel a jama *Cieloe*. Di trees dia Eel a boeta awa hoentoe na oen loegaar, ki Eel a jama *lamaar*; i Eel a hasi tera pari toer soortoe di plantje i paloe. Di kwater dia Dioos a traha solo, loena i strea nan. Di sienkoe dia pahara, ki ta boela na laria, i piskaar, ki ta landa deen awa. Di seis dia toer soortoe di animal, kaba Dioos a traha heende, i di sieete dia Eel a sosega.

DIOOS TA FORMA KOERPA DI ADAM DI LODO
DI TERA.

Dioos a forma koerpa di heende di lodo di tera i a doena eel oen alma, ki noenka poor moeri: Eel a traha eel segoen soe imagen, i Eel a jama eel *Adam*. Despoeëes, ora Adam tabata na soonjo, Eel a toema oen ribbetje foor di koostiea di Adam. Foor di ees ribbetje Dioos a traha oen moeheer, ki Eel a doena na Adam pa oen kompaniea i asiena Dioos a boeta *matrimonio*. Number di promeer moeheer tabata *Eva*.

3.

DIOOS TA BOETA HEENDE DEEN AARDSCH
PARADYS.

Dioos a boeta Adam i Eva deen oen di mas boenitoe koenoekoe, ki noenka heende a weita, ki tabata jama: *Aardsch Paradys*. Oen rio grandi tabata moeha ees koenoekoe: i heende tabata haija adeen toer floor i paloe koe froeta di mas doeci ki tien. Bau di ees paloe nan oen, ki tabata jama paloe di kono-semeentoe di bon i di maloe. Dioos disi koe heende: boso poor kome froeta di toer paloe nan, kitando afoor froeta di ees paloe di kono-semeentoe di bon i di maloe; pasoba si boso kome ees froeta, lo boso moeri.

ADAM I EVA NO TA OBEDESIDO NA DIOOS.

Koleebra, ki tabata di mas spiertoed di toer animal, disi koe Eva: pakiko bo no ta kome froeta di ees paloe aki? Eva a responde: Dioos a taha noos ees ai. Si noos misji koe eel, lo noos moeri. Total, koleebra a responde: lo boso no moeri; ma lo boso ta mees koos ki Dioos, sabiendo bon i maloe. Eva, ganjaar pa ees palabra, a kohe i kome ees froeta: i kaba eel a ofrece eel na Adam, ki a kome tambe di eel.

5.

ADAM I EVA TA SKONDE.

Adam, hoeïendo kara di Dioos, abaiskonde. Dioos a jama eel: Adam, Adam. Eel tabata responde: mi tabatien miedoe di parce bo dilanti, i mi a bai skonde. Pakiko bo poor tien miedoe, Dioos disi koe eel, si non pasoba bo a kome ees froeta, ki Mi a taha bo! Adam a responde: ees moeher ki Bo a doena mi, a offrese mi ees froeta pa mi kome eel. Dioos disi koe Eva: pakiko bo a hasi ees ai? i Eva disi: koleebra a ganjaa mi.

DIOOS TA MALDIKSJONA EES KOLEEBRA I TA

PRIMINTI OEN SALBADOOR

i/ **D**oos disi koe ees koleebra: pasoba bo a ganja ees moeher, lo bo ta maldiksjaanar deen toer animal; lo bo lastra arieaba bo barieka, i lo bo kome tera. Lo tien inamistad deen di bo i ees moeher; i oen dia lo eel matsjika bo kabees. **D**oos disi koe **E**va: lo bo pasa ma-sjaar trabau koe bo jioe nan, i lo bo para bau di bo mari.

7.

ADAM SAKAAR FOOR DI AARDSCH PARADYS.

Despoeëes **D**oos disi koe **A**dam: pasoba bo a hasi asiena, tera lo no doena bo froeta; ma soenpienja, i lo bo tien di traha, koe so-door di bo kara, pa bo haija bo koemienda.

Doos a saka **A**dam i **E**va foor di **P**aradys, pa nan bai traha tera, i **E**el a boeta oen angel, koe houwer di kandela na maanoe, pa warda poorta di **P**aradys.

8.

**KAÏN I ABEL, PROMEER JIOE HOMBER DI
ADAM.**

Adam a haija moetsjoe jioe i bau di nan **K**aïn, ki tabata traha koenoekoe, i **A**bel ki tabata

wardadoor di karneer. Nan doos tabata ofre-
ce sakrificio na dioos: Kain froeta di soe tera,
i Abel di mehoor karneer di soe koraal.

Sakrificionan di Abel tabata goesta na
Dioos; ma no ees di Kaïn; ees ai Kaïn tabata
toema na maloe, Dioos disi koe Kaïn: pakie-
ko bo ta kodisia bo roeman? si bo hasi ees ki
ta bon, lo bo haija bo pagameentoe; ma si bo
hasi maloe, lo bo haija kastiegie.

9.

KAÏN TA MATA SOE ROEMAN ABEL.

Kaïn no tabatien oreeä pa palabra di bon
Dioos. eel a hasi maneera eel tabata bon koe
soe roeman, ganjando, eel disi: bam, larga
noos bai koenoekoe. Bon Abel, sien korda ma-
loe a bai konteentoe koe eel, i ora nan tabata
basta aleeuw deen koenoekoe, Kaïn a kai a-
rieba Abel i a mata soe roeman. Dioos disi
koe Kaïn: Oenda bo roeman ta? Ma Kaïn a
responde: mi no sabi; mi ta wardadoor di mi
roeman anto?

10.

KASTIEGÖE DI KAÏN.

Dioos disi koe Kaïn: Kaïn, kiko bo a hasi?
sanger di bo roeman, ki bo a drama, ta kla-
ma vienganza. Tera, ki a bebe sanger di bo
roeman, lo ta kontra bo: maske lo bo traha
largoe i pisaar lo eel ninga di doenaa bo froeta:

i lo bo keeda rondia arieaba moendoe. Sien spe
ra pordon, Kaïn a hoei bai.

11.

TRAHAMEENTOE DI ARKA.

Despoeëes heende a jena masjaar arieaba
moendoe, i tabata intrega nan na toer soorto
di pikaar; prees Dioos a toema resoloesjon d
kaba koe nan toer. Ma Noë i soe jioe nan
ki tabata stima birtoed, Dioos tabata kiee
skapa. Dioos a manda Noë anto di traha oer
nabieoe masjaar grandi, jamaar arka.

Ora arka tabata toer dretsjaar, Noë a barka
oen paar di toer pagara i di toer animal.

12.

DELOEVIO, ANJA DI MOENDOE 1656.

Ora Noë a kaba di regla toer koos, eel, koe
soe moeher, i soe trees jioe koe nan moeher,
a barka. Lamaar i toer rio a jena. Awa a ba
sja foor di Cieëloe kwarenta dia i kwarinta
anotsji sien stop. Awa a tapa hinteer moen
doe i soebi cinkwinta bara haltoe arieaba seroe
di mas haltoe ki tien; i toer heende i beestia
a perde nan bida, solameentoe Noë koe soe
familia a skapa.

KABAMEENTOE DI DELOEVIO.

Alafien Dioos a manda oen biëentoe doeroe pa seka awa trobe; i despoeëes dieesoen loena, Noë a habri oen bentana di arka. Oen palomba, ki eel a larga boela afoor a bolbe bini, pasoba ki eel no tabata haija aienda ni goen loegaar sekoe pa eel para. Ma ora Noë a larga ees palomba boela pa di doos bees, eel a bolbe koe oen rama berde di olyfna bokka; asiena Noë a sabi ki tera tabata sekoe, i eel a sali, doenando gratias na Dioos, foor di arka koe soe familia i toer ees animal.

14.

KORROMPIMEENTOE DI HEENDE

Toer heende a sali awoor foor di jioe nan di Noe. Sem a bai biba na oen tera, ki ta jama Azië, Cham na Afrika i Japheth na Europa. Ma ees kastiegos pisaar no hasi heende aienda mas sabier, poko teem a tras nan tabata mas pioor trobe. Nan tabata loebida Dioos, nan Kriadoor, i adora solo i loena: i entrega nan na toer soortoe di pikaar mahoos.

JAMAMEENTOE DI ABRAHAM, ANJO DI

MOENDOE 2083

Algoen heende santoe a sigi sierbi Dioos bon, bau di nan tabatien oen, ki jama Abraham, foor di familia di Sem. Dioos a hasi oen ahoestoe koe eel, i disi: bai foor di kas di bo tata, sali foor di bo tera i lo mi doenaa bo oen oter tera pa bo i bo jioe nan; lo bo ta tata di barios poeëbel, i pa bo toer nasjon di moendoe lo ta bindiksjonaar. Mira Cieloe; konta strea si bo poor; asiena tantoe heende lo sali foor di bo.

16.

NASEMEENTOE DI IZAAK.

Abraham tabata bieeuw kaba, i soe moeher Sara no tabatien jioe. Oen dia Dioos a priminti Abraham, ki soe moeher lo pari oen jioe. Ora Sara a teende ees palabra eel tabata hari, sien kere palabra di Dioos. Dioos a noeha koe eel pa ees sai. Ma Abraham a kere, i di berdad, oen anja atras, Sara a pari oen jioe homber, ki Abraham a jama Izaak.

ABRAHAM TA BAI OFRECE SOE JIOE:

Abraham tabatā kicer soe jioe Izaak moestsjoe. Ora eel a krese kaba, oen dia, pa poerba Abraham, Dioos disi koe eel: Abraham ofrecee mi bo jioe pa oen sakrificio ariebsa seroe, ki lo mi moestraā bo. Abraham tabatā promptoe pa obedese na Dioos; eel a doena Izaak paloe di kima i eel mees tabatā karga kandeela i matjete. Na kamiēna Izaak disi: tata, noos tien paloe i kandeela; ma oenda beestia ta pa sakrificio? Abraham disi: Dioos lo perkoera pa ees ai, mi Jioe.

DIOOS TA TAHA ABRAHAM DI MATA SOE JIOE.

Ora nan a juga na ees loegaar, ki Dioos a moestra eel, Abraham a traha oen altaar, boeta paloe ariebsa, i soe jioe maraar ariebsa ees paloe; kaba eel a toema matsjete na manoe pa mata i ofrece soe jioe. Ees ora oen Angel a baha i disi: Abraham no hasi bo jioe maloe; awoor mi konose bo fe, bo no a spaar ni bo oenikoe jioe, masjaar tanto lo mi rekompensaa bo. Mees ora Abraham a mira oen tsjoebatoe pegaar koe soe katsjoe deen oen tronkon di sonpienja, ki eel a ofrece na loegaar di soe jioe.

ELIEZAR, KRIAAR DI ABRAHAM TA BAI
BOESKA OEN MOEHEER PA IZAAK.

Despoeëes Abraham a manda Eliëzar, soe kriaar di konfianza, cerka soe konosier nan, ki tabata biba na *Mesopotamia*, pa boeska aja oen moeheer pa soe jioe Izaak. Eliëzar abai koe masjaar beestia i hopi present rikoe pa ees moza destienaar pa Izaak. Ora eel a jega na tera, ki jama *Mesopotamia*, eel a so-sega, ora solo tabata cerka di drinta, cerka oen poos, oenda moeheer nan tabata bini saka awa.

20.

ELIEZAR TA PIDI DIOOS PA DOENA EEL DI
SABI TA KWAL TA EES MOZA, KI EEL A DESTI-
NA PA IZAAK.

Eliëzar a pidi Dioos i disi: Senjoor! Dioos di Abraham, hasi, ki ees moza, ki lo mi pidi po-ko awa, bisaa mi: lo mi doena bo beestia tambe di bebe, lo ta ees, ki Bo a destina pa Izaak. Mees ora oen moza jamaar Rebekka kar-gando oen boetiesji, a bini pa saka awa.

Eliëzar a bai cerka eel i disi: doena mi po-ko awa pa mi bebe. Di oen bees Rebekka a doena eel awa i disi: bebe mi sjon; kaba eel a basja awa pa toer beestia di Eliëzar. Asie-na eel a konose ta kwal Dioos a destina pa Izaak.

ELIËZAR TA PAPIA KOE REBEKKA.

Eliëzar a saka masjaar prenderiea di oro di masjaar baloor, ki eel tabata presenta na Rebekka, kaba eel disi: keende soe jioe bo ta; i tien loegaar deen kas di bo tata pa mi pasa anootje? Rebekka disi: mi ta jioe di Batoeël; deen kas di mi tata tien loegaar mas ki mester i koemienda pa toer bo beestia.

Ora Eliëzar a teende ees ai eel a kai na rodieä, adora i gradisi Dioos.

ELIËZAR RICIBIER NA KAS DI BATHOËEL.

Rebekka a koeri bai kas, konta soe mama toer koos. Ora soe roeman Laban a teende, i weita toer ees prenderieä nan, eel a bai kontra Eliëzar i disi koe eel: mi Sjon drinta, pakiko bo ta keda afoor? mi a dretsja kas i loegaar pa bo beestia. Eliëzar a bai koe eel, a drinta kas, i nan a ricibi eel masjaar bon. Nan a papia koe oter i nan a larga boeta koemienda pa eel.

ELIËZAR TA SPLIKA NAN PAKIKO EEL A BINI.

Eliëzar disi koe tata i mama di Rebekka:

ki eel a bini pa boesku Rebekka pa kasa koe Izaak. Nan disi koe eel: komo Dioos kieer. Ata Rebekka, toema eel i bai koe eel. Ees ora Eliëzar a saka masjaar koos di oro, di plata i biestier di masjaar baloor, ki eel tabata presenta na Rebekka; i hopi present, ki eel tabata doena na soe roeman i mama. Nan a tene freesta, i kaba, Rebekka a bai koe Eliëzar.

24

ESAU I JAKOB.

Rebekka a jega bon; a kasa koe Izaak, i nan a bai biba na kas di Abraham. Rebekka a pari doos jioe homber Esau i Jakob. Esau tabata majoor, masjaar roboestoe, i a bira despoeëes oen jaagdoor famoso. Jakob tabata grasioso i mas keetoe. Oen dia a sode, ora Jakob tabata bai kome, ki Esau a sali koenokoe, kansaar i koe masjaar hamber. Eel disi koe Jakob: doena mi bo komienda. Jakob disi: Si, si bo doena mi ees dretsjoe, ki bo tini komo majoor, Esau a responde: masjaar bon, mi ta doena bo ees ai; i eel a hasi oen hoerameentoe arieba.

25.

I ZAAK TA MANDA SOE JIOE ESAU DI HASI KOMIENDA PA EEL.

Ora Izaak tabata bieeuw kaba, i ki eel a

biera siëgoe, eel a korda oen dia, ki eel tabata cerka di moeri. Eel a jama soe jioe Esau, i disi koe eel: mi jioe bai jaag; i dretsja ees, ki lo bo haija, maneera bo sabi ki mi kieer ees ai, pa mi kome i mi doena bo mi bindiksjon, promeer ki mi moeri. Di oen bees Esau a bai.

26.

REBEKKA TA KONSEHA JAKOB DI JEGA PROMEER KI SOE ROEMAN.

Rebekka a teende toer kiko Izaak a papia koe Esau; i disi koe Jakob: kohe doos lammetje kabrietoe; lo mi hasi komienda, maneera mi sabi, ki bo tata ta stima; lo bo hiba ees ai pa eel; i bisa ki bo ta Esau, pa eel bindiksjonaa bo, komo soe jioe majoor. Asien mees nan a hasi. Promeer ora Izaak a doeda, ma alafien, ja, ki eel tabata eiëgoe, eel a keere, ki Jakob tabata Esau. Eel a kome i eel a bindiksiona Jacob na loegaar di Esau; i a doena eel toer dretsjoe di majoor.

27.

ESAU TA JEGA I TA PIDI BINDIKSJON DI SOE TATA IZAAK.

Poko ora despoeëes Esau a drinta koe koemienda pa soe tata; ma Izaak disi koe eel: ta keende anto ta ees, ki a tresee mi koemien-

da kaba? mi a bindiksiona eel komo mi jioe
majoor. Esau a komprende oen bees ta keen-
de a hasi ees. Eel a rabia asiena tantoe has-
ta ki eel a hoera di mata soe roeman. Jakob
pa skapa soe bieda, a hoeï bai na *Mesopota-
mia*.

28.

BIAHA DI JAKOB.

Jakob sool a *kohe kamiena* bai na *Meso-
potamia*; i anootsji a *kohe* eel na *kamiena*:
kansaar, sien haja ni *kas* ni heende, eel a boe-
ta oen *pie*dra bau di soe *kabees* pa eel droe-
mi anootsji na *kamiena*. Ora eel tabata na
soonjo eel a weita oen trapi paraar arieba te-
ra, i *ki* tabata jega te na *ciëloe*. Angel di
Dioos tabata baha i soebi. Eel a teende Dioos
disi *koe* eel: no tene miëdoe, lo mi joedaa bo
toer *kamiena*; i pa bo toer nasjon di moendoe
lo ta *bindiksionaar*. —

29.

JAKOB TA JEGA NA MESOPOTA- MIA.

Ora Jakob a spiërta foor di soonjo eel a
adora Dioos. Ora eel a jega na *Mesopotamia*
eel a weita trees *koraal* di beestia rondoer
di oen poos. Jegando mas *acerka* eel disi *koe*

wardadoor nan: roeman di oenda boso ta?
Nan disi: noos ta di stad, *ki jama Haran.*
Eel disi: boso no *konoce* oen heende, *ki ja-*
ma Laban. Nan disi: masjaar bon. — *i koom*
bai eel. Masjaar bon; ata mira' soe *jioe moe-*
heer Rachel ta bini *aja koe karneer.*

30.

JAKOB BON RICIBIER NA KAS DI LABAN.

Jakob a bai di oenbees *cerka Rachel* i a
bisa eel: mi ta *Jakob jioe di Rebekka.* *Rachel*
a *koeri* bai bisa soe tata, *ki* a bini *kontra*
Jakob pa jama eel deen soe *kas.*
Eel tabata masjaar bon ricibier, i a *keda bi-*
ba na kas di *Laban.* Despoeëes *Jakob* a *ka-*
sa koe Rachel.

31.

JAKOB TA BOLBE BAI SOE TERA.

Hopi anja *Jakob* a *keda cerca Laban.* Eel
tabata sierbi eel masjaar fiël; i *Dioos* a ben-
diksjona eel asiena tantoe, *ki* eel tabata oen
homber rikoe, ora *Dioos* a bisa eel pa eel
bolbe bai soe *kas.* *Jakob* a manda algoen
kriiar koe masjaar present adilanti pa soe
roeman *Esau*, pa plakka soe *rabia;* i eel mees
a bini *atras.* *Esau* a bini *kontra* eel na *kamie-*
na, a ricibi eel masjaar bon; nan tabata loe-

bida toer kiko a sosode, brasa i zoentje oter
koe awa na wowo.

32.

JOZEF JIOE DI JAKOB.

Jakob tabatien di esdoos jioe homber, bau
di nan oen, ki tabata jamaar Jozef, ki nan
tata tabata stiemā mas ki nan nigoen. Eel a
larga traha pa eel oen bistier di barios koloor.
Pa ees ai soe roeman nan tabata koedisia eel
masjaar. Mas tantoe trobe nan tabata kontra
eel, ora nan a teende doos soonjo, *ki* Jozef
tabata *konta* nan. Eel disi: mi a soonja, *ki*
noos toer tabata marra bosje di trigoe, i *ki*
mi bosje a *keda* para largoe ariebā, i ees di
boso tabata baha *kabees* pa ees di mi; otro-
bees mi a soonja trobe, *ki* solo, loena i di es-
oen streä tabata moestraa mi masjaar res-
pektoe.

33.

JOZEF TA BAI MIRA SOE ROEMAN NAN.

Ora tata Jakob a teende soonjo nan di soe
jioe Jozef, eel no a papia nada. Ma soe roe-
man nan, no tabata mira eel mas foor di ees
dia, *koe* bon wowo. ; *Kiko* bo ta *korda*, nan
disi *koe* eel, lo bo ta noos rei anto, i noos
lo baha *kabees* pa bo? A sosode oen dia, ora
nan tabata afoor *koe* *karneer* i *beestia* di nan

tata, ki Jakob a manda Jozef di bai teende
koombai soe roeman nan. Konforme ki nan
a mira eel ta bini nan disi koe oter: ata noos
soonjador ta bini; larga noos mata eel.

34.

RUBEN TA BOESKA DI SKAPA JOZEF FOOR DI
NAN.

Ruben, ki tabata majoor di nan tabata
kieer skapa jozef, i disi koe nan: no mata eel,
ta noos roeman; mehoor noos hienka eel deen
ees poos aki. — Ees poos tabata sekoe i Ru-
ben tabatien ideeä di saka eel skondier atro-
be. — Asiena mees nan a hasi, ora nan aka-
ba di kita soe biestier foor di soe koerpa. Po-
ko ora despoeëes nan a weita algoen komer-
sianté, ki tabata pasa aja. Nan disi koe oter:
mehoor noos saka eel trobe, i bende eel pa
katieboe koe nan. Nan a saka eel trobe, i
bende eel koe nan pa bienti pida plaka di pla-
ta; i nan a hiba Jozef na tera di Egypte.

35.

NAN TA MANDA BIESTIER DI JOZEF PA NAN
TATA JAKOP.

Roeman nan di Jozef a mata oen lametje
kabrietoe, i nan a soesja koe soe sanger ees
biestier di Jozef, ki nan a manda pa nan tata
koe ees respondi aki a cerka: noos a haija ees

biestier aki, mira si no ta biestier di bo jioe.
Ora Jakob a mira ees biestier; eel a koemin-
sa jora margameentoe, i disi: ta biestier di
mi jioe, segoer oen beestia di moondi a ma-
ta mi Jozef.

36.

JOZEF BENDER NA EGYPTIE.

Ees komersiante nan a jega koe Jozef na
Egypte, i Putifar, oen homber rikoe, a koem-
pra eel. Jozef a konsola eel mees, i tabata
sierbi soe sjon masjaar fiëel. Putifar a boeta
eel pa mira riba toer koos di see kas.
A sosode oen dia, ki moebeer di Putifar; ki
no tabata bal nada, tabata kieer verlei Jozef
pa eel hasi oen pikaar grandi. Bon Jozef a
spanta masjaar i disi: koem lo mi poor hasi
oen koos asiena dilanti di biesta di Dioos to-
depoderoso. Eel a koeri bai, i a larga soe
mantel na manoe di ees moebeer. Ees moe-
beer a bai papia mentira ariba Jozef i disi,
ki eel a boeska di verlei eel pa pikaar; i Puti-
far a larga sera Jozef.

37.

JOZEF TA SPLIKA SOONJO DI DOOS KRIAAR DI FARAO.

Deen mees prison, oenda Jozef tabata se-
raar, tabatien tambe doos kriaar di rei Fa-
rao. Ees oen disi koe Jozef: mi a soonja, ki
mi a weita oen paloe di wyndruif krese, koe

trees brasa, ki tabata pari froeta; mi tabatien
beker di rei na manoe, pa primi nan awa adeen,
ki mi tabata doena rei pa eel bebe. Jozef disi
koe eel: deen di trees dia rei lo boetaa bo trobe
na bo sierbisji, anto korda arieba mi. Ees oter
disi koe Jozef: mi a soonja ki mi tabata kar-
ga trees makoetoe koe pam i koos doeci ari-
ba mi kabees; i pahara tabata bini, i tabata
kome foor di ees makoetoe di mas arieba Jo-
zef disi koe eel: deen di trees dia di teempoe
rei lo larga horkaa bo, i pahara lo kome bo
karni.

38.

REI FARAO TA SOONJA.

Asiena mees maneera ki Jozef a papia a
sosode; ma ees, ki a haija soe sierbisji trobe,
no a korda mas di papia oen palabra cerka
rei pa Jozef.

Ma basta dia despoeëes, Farao a soonja doos
soonjo, ki nigoen heende tabata poor splika.
Ees ora ees kriaar a rekorda Jozef, i disi koe
rei: mi konose oen heende, ki sa splika toer
soonjo; ees ta Jozef ki tabata seraar hoentoe
koe mi. Eel a splika mi soonjo, i toer a sali
maneera eel a bisaa mi. Oen bees rei a larga
jama eel.

JOZEF TA SPLIKA SOONJO DI REI.

Ora Jozef a teende soonjo di rei eel disi ees sieete baka goordo, i ees sieete tapoesjjeen, ki bo a mira na bo soonjo kiëer nifika sieete anja di abundancia, ki ta bini awoor; ma ees sieete baka flakoe, i sieete tapoesjjebasier ta nifika sieete anja di hamber. Manera bo a weita ees sieete baka flakoe goeli ees goordo nan, asiena ees sieete mal anja lo kaba koe toer lo ki ees sieete bon lo a doena. Prees, Jozef disi: perkoera di boeta oen heende pa eel mira adilanti, pa ki lo tin komienda pa heende ees sieete mal anja.

40.

JOZEF BOETAAR KOMO MAJOOR DI HINTEER
TERA DI EGYPTE.

Ees palabra nan aï di Jozef a goesta asiena tantoe na rei, ki eel a bisa Jozef: noos na poor haija mehoor heende pa ees aï ki bo, pasoba spirietoe di Dioos ta deen bo. Mi ta boetaa bo komo rei di hinteer Egypte. Mees ora rei a saka ringetje di oro i a hinka eel na dede di Jozef; eel a kologa oen kadeena di oro na soe garganta, i a biesti eel oen biestier riekoe. Jozef tabatien ees teempoe trienta anja; i rei a larga toer poeëbel sabi, ki eel a boeta Jozef komo rei arieba nan.

JOZEF TA PERKOERA PA DILANTI.

Ees sieete anja di abondancia Jozef a perkoera di boeta hopi magazina grandi, i a inkarga heende toer kamienna di koemptra i warda, toer trigoe, ki nan tabata poor haija; pa teempoe di hamber. Ora teempoe di hamber a juga, Jozef tabatien di sopra pa joeda toer; i tabata heende koe nan pa oen prys regoelaar. Asiena bon Dioos a skapa heende, pa Jozef, na ees teempoe di moeri hamber.—

JAKOB TA MANDA SOE JOE NAN NA EGYPTE
PA NAN KOEMPRA TRIGOE.

Na tera oenda Jakob tabata biba, nan a haija tambe masjaar mal anja. Jakob a manda soe joe nan na Egypte pa koemptra komienda aja. Ora nan a juga Jozef a konose nan oen bees; ma nan no a konose eel. Jozef a haci manera eel no a konose nan, i disi: boso ta heende, ki ta bini aki pa konose noos tera i pa despoeëes bini hasi noos maloe. Nan disi: o no. noos a bini pa koemptra trigoe, noos ta diëes doos roeman homber, di mas tsjikietoe, jamaar Benjamin, a keda kâs, i oen di noos a moeri kaba.

JOZEF TA MANDA NAN BAI BOESKA BENJAMIN.

Jozef disi koe nan: awoor! lo mi mira si boso ta papia berdad; oen di boso mi ta tene prisonero aki, te ki lo boso trese Benjamin pa mi aki, toer oter poor bai koe trigoe. Nan ta papia bau di oter, kordando, ki Jozef no tabata komprende nan linga, disi: ta lo ki noos a merese na noos roeman Jozef Jozef no poor a wanta mas di sientimeentoe eela bai deen oen oter kamer i ajora masjaar; despoeëes eel a larga nan bai i a doena nan komienda pa kamiena; ma Simeon eel a tene prisonero.

NAN TA BAI KAS PA BOESKA NAN ROEMAN BENJAMIN

Ora roeman nan di Jozef a jega na kaas, nan a konta nan tata toer ees ki a sosode, i habriëndo nan sakoe koe trigoe; nan a haija toer plaka, ki nan a paga adeen. Jakob no tabata kieer larga soe Benjamin bai; ma ora koemienda a kaba, eel disi koe soe jioe nan: boso meester bai trobe pa koempra. Nan disi: noos no poor bai sien Benjamin; kabees di ees tera a manda noos di trese eel. Alafien Jakob tabata oblijaar di konseenti. Joedas oen di nan a para borg pa eel trese eel trobe cerca soe tata. Jakob a larga nan bai i a

manda nan di toema tambe ees plaka, ki nan
haija deen sakoe.

45.

**ROEMAN NAN DI JOZEF TA
JEGA NA EGYPTE.**

Comforme *Jozef* a teende, *ki* nan a *jega*
trobe i Benjamin koe nan, eel a jama nan
leen soe palatio, eel a larga Simeon bini cer-
ta nan, i despoeëes eel a larga dretsja oen
komemeentoe grandi pa nan. Ora *Jozef* a
mira nan eel disi: koom bai boso tata biceuw,
eel ta na bieda aienda. Nan disi: masjaar bon,
i eel ta komiendaa bo moetsjoe.

Ora eel a weita Benjamin, eel disi: ees aki
ta boso roeman di mas tsjikietoe? Dicoos ben-
diksjonaa bo, mi jioe. Ees ora eel no poor a
wanta mas soe gemoed a jena, eel a sali pa
nan no ripara nada i a jora masjaar. Nan no
tabata konosce nan roeman aienda.

46.

**JOZEF TA MANDA SKONDE SOE BEKER DEEN
SAKOE DI BENJAMIN.**

Kriaar nan di *Jozef* a jena sakoe di soe
roeman nan koe trigoe. *Jozef* disi skon-
dier koe soe kriaar: boeta kada oen soe pla-
ka, ki nan a paga, trobe deen nan sakoe; i
skonde mi beker di plata deen sakoe di Ben-

jamin. Asiena mees nan a hasi. Roeman nan di Jozef a sija nan beestia, boeta nan sakoe arieba, i a kohe kamienna di bai kas. Konforme nan a bai, Jozef a manda oen kriaar nan tras, ki disi koe nan: ; koom boso ta paga bon koe maloe? Ees beker, ki boso a horta, ta beker di noos majoor di tera. Boso a hasi masjaar maloe.

47.

NAN TA HAIJA BEKER DI JOZEF DEEN SAKOE
DI BENJAMIN.

Roeman nan di Jozef a responde: aleeuw ta di noos di hasi oen koos asiena, boeska oenda bo kieer, i si bo haija beker cerka oen di noos, ees lo moeri. Kada oen a boeta soe sakoe a bau, ees kriaar a habrie nan toer i a haija beker deen sakoe di Benjamin. Nan poor a moeri di spantoe, ora nan a weita beker sali foor di sakoe di Benjamin. Ees kriaar a hiba nan toer trobe cerka Jozef.

48.

NAN TA BINI TROBE CERKA
JOZEF.

Nan toer a bini trobe cerka Jozef, ki disi koe nan: ; Koom boso poor hasi oen koos asiena? Joedas oen di nan disi: noos no poor papia nada, ata, noos toer ta keda bo katieboe.

Jozef disi: no, Dioos wardaa mi, di hasi oen
koos inhoestoe. Boso toer poor bai; ma ees
oen, ki a horta mi beker, ees ta keda mi katie-
boe. — Jozef a hasi asiena pa poerba nan i pa
eel weita kiko lo nan hasi awoorpa nan roeman
di mas tsjikietoe. — Ma Joedas disi: mi ta pi-
di bo, no hasi asiena, tenee mi na soe loegaar;
i larga Benjamin bai, si no, noos tata bieeuw
lo moeri di tristeeza.

49

JOZEF TA DEKLARA NAN, KI EEL
TA NAN ROEMAN.

Ees ora Jozef no poor a wanta mas, eel a
manda soe heende di sali afoor; i ora eel ta-
bata koe soe roeman nan sool, bau di oen jo-
rammentoe doeroe, eel disi koe nan: *mi ta Jo-
zef! mi tata ta na bieda?* — Ora nan a teen-
de ees palabra nigoen di nan poor a responde
di spantoe, ki nan a spanta; ma Jozef disi:
bini toer cerca mi, mi ta Jozef boso roeman,
ki boso a beende; ma no tene miëdoe, Pro-
videentia di Dioos a hasi, ki toer a sierbi pa
bon. Eel a brasa nan toer, i disi koe nan: bai
i bisa mi tata, ki mi ta na bieda, trese eel aki
koe toer soe familia pa eel keda biba cerca
mi.

NAN TA BAI BOESKA JAKOB.

Ora rei Farao a teende, ki roeman nan di Jozef a juga, i ki soe tata tabata na bieda, eel a manda masjaar present pa eel. Eel a manda tambe soe wagen, sjïers, karosji i bees-tia pa boeska nan familia, mocher i jioe toer. Roeman nan di Jozef a bai i, ora nan a juga kas, nan a konta Jakob, ki soe jioe Jozef ta-na bieda. Promeer ora Jakob no poor a kere; ma ora eel a weita toer ees koos i pre-sent, ki rei a manda, eel disi: mi jioe Jozef ta-na bieda! lo mi bai mira eel, promeer ki mi moeri. Eel a bai koe toer soe familia, Jozef a bini kontra eel na kamiëna, i bau di jora-meentoe di legrieä eel a kai na garganta di soe tata bieeuw. —

JAKOB NA EGYPTE.

Ora Jakob a juga, Jozef a bai koe eel cer-ka rei Farao. Rei a ricibi eel masjaar bon i di-si koe Jakob: i Kwantoe anja bo tien? Jakob disi: mi tien cieentoe i trienta anja. Rei a poentra tambe ki officie nan tabatien, i ora eel a teende, ki nan tabata wardadoor; eel a manda di doena nan di mehoor tera di E-gypte pa nan bieba, i kria nan beestia aia. Jakob a biba aienda diees sieete anja na E-

gypte i ora eel a sienti moortoe ta jega, eel a jama Jozef cerka di eel; a bindiksiona ees doos jioe di Jozef Manasses i Efraim, i a pidi eel di dera soe moortoe na tera di Kanaän deen graf di soe tata nan.

52.

MOORTOE DI JOZEF.

Jozef a perkoera masjaar pa soe roeman nan; i ora eel tabatien cieentoe i diees anja, eel a sienti, ki soe ora di moeri tabata cerka. Eel a jama soe roeman nan i disi koe nan: mi ta moeri, Dioos lo perkoera pa boso, i oen dia lo Eel hiba boso na ees tera, ki Eel a priminti noos tata nan; ora boso ta bai, toema mi wesoe i dera nan deen graf di mi tata nan. Poko dia a tras Jozef a moeri; i ees bon rei bieeuw Farao a moeri tambe. A bini oen oter rei Farao, ki no a konose Jozef, i ki tabata maltrata Hebreuwen, (asiena nan tabata jama desendiente nan di Jakob) ma sjaar; i ki tabata hasi nan toer katiboe.

53.

NASEMEENTOE DI MOSIS. ANJA DI MOENDOE 2453.

Jioe nan di Jakob (Hebreuwen) a augmeenta masjaar. Ees rei nobo, kroeëel disi: noos mesteer kaba koe nan. Eel a manda di

hoga toer moetsja homber, ki a nase nobo.
Oen mama a haija oeu jioe homber, ki eel a
skonde trees loena largoe, i ora eel no tabata
poor skonde ees jioe mas, eel a boeta eel deen
oen kaha tjikietoe i larga eel drief arieba
awa. Mees ora jioe moeheer di rei a bini na
kantoe di rioe, a weita ees kaha, a manda
heende pieska eel, i a jama ees moetsja, ki
eel a haija adeen „Mosis,, i a kria eel, i doe-
na eel bon sienjanza.

54.

MOSIS KIEER LIBRA SOE POEBEL.

Ora Mosis tabata homber grandi kaba,
Dioos a manda eel di bai cerka rei, i di bisa
eel, foor di number di Dioos, di larga toer
Hebreeuwen sali foor di tera di Egypte. Rei
no tabata kieer pa nan bai; ma mas tantoe
eel tabata maltrata nan, i bai kontra bolon-
tad di Dioos. Mosis a hasi, pa podeer di
Dioos, masjaar milager, i a larga bini ma-
sjaar plaga arieba tera di Egypte. Ora rei
tabata bai aienda doeroe kontra, Dioos a
larga moeri di ripieente toer jioe homber
majoor di hinteer Egypte, bau di kwal ees di
rei tambe. Ees aï a doena rei oen spantoe
asiena grandi, ki eel a larga nan bai.

HEBREEUWEN TA SALI FOOR DI EGYPTTE.

Konforme Hebreuwen a sali foor di Egypte, oen noebia manœera oen pilaar grandi, ki tabata anootsje manœera kandela, tabata bai a dilanti pa moestra nan kamiœna. Ora nan a bai kaba, a doeœel rei masjaar, ki eel a konseenti pa nan sali; eel a bai koe hinteer soe ehersito nan tras, i ora nan tabata dilanti di *Lamaar koraal*, Farao tabata cerka cerka, pa kaba koe nan. Ora nan a weita lamaar nan dilanti i oen tantiesimo di soldaat, koe arma na manœe, nan tras, nan a spanta masjaar. Ees ora Mosis a saka soe manœe dretsjoe afoor ariœba lamaar, i awa a separa foor di oter largando oen kamiœna sekoe pa nan pasa; ma ora nan a jega oter bande na tera, i ora Farao tabata na kamiœna nan tras, awa a sera hoentoe trobe i eel a hoga koe toer soe heende.

DIOOS TA DOENA NAN KOEMIENDA
I AWA DEEN DISIËRTOE

Deen disiœrtœe nan no tabatien koemiœnda pa nan kome; ma Dioos a larga, kwareenta unja largoe, jobe toer dia oen koemiœnda foor di cielœe pa nan, ki nan tabata jama: *Manna*. — Ora nan no tabatien awa pa be-

be, Mosis tabata daal koe soe garoú ariebe
baranka, i oen rioe di awa doeci tabata spruit
afoor pa toer heende bebe. Di trees loena
despoeëes di nan saliemeentoe nan a jega na
seroe, ki jama *Sinaï*, oenda Dioos a doena
nan soe lei di *diëes mandameentoe*, skierbier
ariebe doos meza di piedra. Mosis a larga
traha oen kaha, batier toer koe oro, pa war-
da lei adeen, ki nan tabata jama: *arka di*
ahoestoe.

57.

MOSIS TA MOERI.

*Ora nan tabata na biesta di tera, ki Dioos
a priminti nan, Mosis a senti soe moorto jega,
i eel a bisa soe poeëbel di boeta Jozue na soe
loegaar. Jozue a hasi awoor di kabees loe-
gaar di Mosis, i ora nan a jega na rioe
Jordaan, ki nan mesteer a pasa, eel a manda
nan di karga arka dilanti. Ora nan a jega
koe arka, awa a fika para komo oen moeral-
ja, oen banda i oter banda eel a koeri bai i
larga tera sekoe pa nan toer pasa. Ora nan
a jega na stad Jericho nan a kamna koe arka
siette bees rondoer di eel i soe moeralja i forti,
nan toer a kai basja den oter, pa nan drinta.*

JOZUE TA HIBA NAN DEED TERA PRIMINTIER I
TA MOERI.

ANJA DI MOENDOE 2570.

Jozue tabatien masjaar di brienga koe enemiegoe nan; ma Dioos tabata koe eel. Oen dia Jozue a manda solo di para ketoe, i eel a para te ki nan a kaba koe nan enemiegoe nan. Ora nan a jega na tera primintier, Jozue a parti tera bau di Hebreuwen; kaba Jozue a moeri; i nan a boeta heende pa kabees di nan, ki nan tabata jama Hoeës; bau di nan tabata di mas famoso Gedeon, Samson i Samuel. Hebreuw nan, tabata haja nan masjaar bon tantoe teempoe ki nan tabata sierbi Dioos bon; ma a pasa masjaar kastiegoe ora nan tabata loebida Dioos.

C EDEON TA LIBFA SOE POEËBEL.

Ora Hebreuwen nan tabata kita hienterameente foor di kamiena di birtöed, a sosode, ki nan enemiegoe jamaar *Madianieten*, a bini nan di arieba, i tabata maltrata nan masjaar. Ora nan a klama na Dioos atrobe, oen angel a bini cerca *Gedeon* i disi koe eel: teema koerasji! lo bo skapa bo poeëbel foor di esklabitoet di *Madianieten*. *Gedeon*-a bai

koe poko heende, a bringa komo homber ba-
leente, a boeta oen tantiesimo miel enemiegoe
di a bau; i a libra nan trobe koe podeer di Dioos
foor di ees esklabitoet.

60.

SAMSON.

Samson tabata famoso pa soe foorza partikoelaar. Ees teempoe Hebreuwen nan tabata bau di poder di oen poeëbel jamaar: *Filistynen*. *Samson* tabata bringa kada bees koe nan pa libra soe poeëbel; oen dia eel sool a mata miel di nan. No tabatien kaboeja pa marra eel, eel tabata kibra toer modi draatje di hiloe. Alafien nan a kohe eel, saka soe wowo, i boeta eel traha deen oen kas masjaar grandi. A sosode oen dia di nan fieesta, ki 3000 *Filistynen* a bini deen ees kas pa nan weita *Samson* traha. *Samson* a pidi nan boeta eel kontra ees doos pilaar, ki ta karga dak di kas, pa eel so-sega kontra, ora eel a haija ees pilaar nan eel a toema nan; ranka nan foor di nan loegaar, i hinteer edifisji a basja abau; i *Samson* i toer heende a moeri bau di soe piëdra. —

61.

SAMUËL.

Dioos a boeta tambe sacerdote arieba soe poeëbel. *Aron* roeman di *Mosis* tabata kabees

li sacerdote nan, ora Mosis tabata goeber-
ta. Bau di kabees di sacerdote Heli; Samuël
nase. Mama di Samuël a hiba eel, teem-
poe ki eel tabata moetsja aienda, cerka Heli
pa eel sienja Samuël ofrese sakrifiko. Dioos
a doena Samuël di konose, ki lo Eel kas-
tiga Heli masjaar, pasoba eel no tabata kas-
tiga soe jioe nan ariba nan mal hasier.
Samuël a konta Heli toer koos; ma ees ai
no tabata sierbi pa hasi eel mas sabier.

62.

KASTIEGOE DI HELI I DI SOE JIOE NAN.

Ees teempoe tabatien gera trobe deen di
Hebreeuwen i Filistynen. Hebreeuwen a
sali a foor kargando arka nan dilanti i jioe
nan di Heli acerka. Ma Dioos tabata kon-
tra nan. Nan a perde toer koos; hasta arka
enemiegoe nan a toema, i nan a mata jioe
nan di Heli. Ora Heli a haija ees nobo,
eel a kai foor di soe stoeltje, kibra soe
garganta i eel a moeri.

63.

SAUL PONEER PA REI. ANJA DI

MOENDOE 2900.

Poeëbel a pidi Samuël pa eel boeta, loe-
gaar di Hoeës, oen rei arieba nan. Pa tene

nan konteentoe eel a boeta Saül pa rei. Saül tabata di mas haltoe i di mas bonietoe homber di hinteer tera. Ees teempoe Filistynen a deklara gera na Hebreewen. Saül a sali koe soe heende pa bai bringa kontra nan. Ma Samuel disi koe eel: no kominsa algoe promeer ki mi a bini ofrece sakrifício. Ma ja, ki Samuël tabata tarda, Saül mees a ofrece ees sakrifício. Ora Samuël a juga, eel a noeha masjaar koe rei, pa ees podeer, ki eel a toema.

64.

JONATAN JIOE DI SAÜL.

Ora troepa di Filistynen tabata dilanti di troepa di Hebreewen; Jonatan, kompanjado solamente di oen homber, ki tabata karga soe arma, a kai arieba nan i a mata oen bienti, i a boeta asiena oen spantoe deen nan, ki toer a hoeï.

Ees ora rei Saul mees koe toer soe heen le a sigi nan tras i a kaba koe nan. Promeer ki nan a bai bringa, rei a taha ki ningoen heende, bau kastiegøe di moortoe, poor a kome oen koos na kamiëna. Jonatan no tabata a cerca ees ora i, sien sabi, eel a poerba oen poko stropi di honig. Pa ees aï rei tabata kieer larga mata soe jioe; ma kordando koom balente eel a bringa, i pa pidimeentoe di poeëbel, ki tabata masjaar

na soe faboor, eel a skapa soe bida. —

65.

DAVID TA BINI NA PALATIO DI REI.

Oen dia Saul a hasi trobe oen koos, ki Dioos a taha. Dioos a bisa ki nigoen heende lo teene algoe di ees, ki lo nan haija cerka enemiegoe nan, koe toer ees, Saul a skonde i tene hopi koos. Foor di ees dia, Dioos tabata kontra di eel. Eel tabata biba masjaar disgoestaar i rabiaar. Pa plakka soe rabia, nan tabata boeska oen heende pa toka harp dilanti di rei. Ja, ki nan a teende, ki David tabata oen tokadoor famoso, nan a jama eel, i eel a bai na kas di rei. — David tabata poneer kaba, pa Samuël, pa goeberna oen dia komo rei.

66.

GOLIAT.

Filistynen a lamanta trobe koe Hebreuwen. Ora nan tabata para dilanti di oter pa bringa; oen homber jamaar Goliat, a kamna adilanti i disi koe Hebreuwen: larga oen di boso bini bringa koe mi. Nan toer tabatien miëdoe pa eel. Ees Goliat tabata oen homber asiena haltoe, roboestoe i di tantoe foorza, ki noenka heende a weita oen homber asiena na moendoe. Ora David a teende ees aï

eel a bai cerka rei Saül i disi: larga mi bai bringen koe eel. Ma rei tabata masjaar diskonfiaar, i disi: koom lo bo bringa, moetsja maneera bo ta, koe asiena oen homber. Ma David disi: ta nada, mi ta mata eel, i rei a konseenti.

67.

DAVID TA BRINGA KOE GOLIAT.

Nigoen heende tabata tribi di sali afoor pa bringa koe Goliat, a pisaar ki rei a priminti masjaar pagameentoe, i di doena soe jioe moeheer pa kasa koe ees, ki lo kaba koe Gohat. David a bai; ma sien arma. Eel a toema soe garoti i slinger na manoe, i a hienka cienkoe piëdra deen soe koto. Ora Goliat a mira David bini, eel a hari i bofona di eel; i disi: mi ta oen katsjoor anto, ki bo ta bini koe garoti arieba mi? ma David disi: mi ta bini na nomber di Senjoor, noos Dioos. Korforme ki Goliat tabata bini arieba David, eel a toema oen piëdra, boeta eel deen soe slinger, i a tira eel koe asiena tantoe foorza, ki ees piëdra a keda hinkaar deen kabees di G. liat, ki a kai boka a bau. David a koeri a cerka, i koe mees houwer di Goliat eel a kap soe kabees afoor

SAÛL NO KIEER KOEMPLI KOE SOE PRIMIN-
TIMEENTOE.

Foor di ees dia Jonatan, i hinteer poeë-
bel tabata kieer David moetsjoe; ma rei
mees tabata kodiesi arieaba David, i no kieer
a koempli koe soe primintimeentoe; ma a
boeta eel bringa aienda masjaar, promeer
ki eel a doena soe jioe pa kasa koe David.
Eel no tabata mira David koe bou wowo
mas i tabata boeska kada bees di mata eel.
Di modo ki David tabata obligaar di hoei
pa skapa soe bida; ma Jonatan tabata ke-
da seemper soe amiegoe fiëel i tabata joe-
da eel tantoe, ki eel tabata poor. Maske ki
Saül tabata boeska di mata David, David
no tabata kieer hasi eel nigoen maloc, api-
saar *ki* eel tabatien Saül mas *ki* oen bees
deen di soe podeer. David a jora masjaar ora
eel ahaja nobo di moortoe di Saül.

69.

ABSALON.

Rei David tabata biba na Jerusalem, i ta-
batien oen jioe homber, jamaar Absalon, ki
a lamanta koe soe tata. Absalon a sali na
kabees di oen troepa basta grandi pa de-
klara gera na soe tata David. Ees tabata
sienti David masjaar; koe ees, heende nan

ki a keda fieel na eel; eel a sali pia aban
jorando, i kabees soenoer foor di Jerusa
lem. Ora David a sali foor di stad, Absa
lon a bini, drinta i keda biba algoen teen
poe aja, komo rei Toer ees teempoe Davi
a jama soe ehersito cerka di oter pa brin
ga koe soe jioe Absalon malagradisidoe.

ABSALON MATAAR

David mees no a bai hoei-toe ees biaha
ma a boeta Joab, soe promeer official pa
kabees bisando koe eel, i nan toer:mira bon
pa boso no mata Absalon mi jioe disgr
siadoe. Absalon no a tarda di bini kontra
ehersito di soe tata. Ma heende nan di Da
vid a bringa asiena balente, ki nan a mata
bienti doos miel homber. Absalon mees
hoeiëndo, sientaar arieiba oen moela, a
broeha koe soe kabei deen rama di oen pa
loe. Moela a koeri bai i eel a keda kologa.
Asiena Joab a haja eel i papiando: mal moet
sja, maske bo tata a taha, mi ta mataa bo,
eel a hinka trees poenjal deen soe petsjoe.
Ora David a haja ees nobo, eel a jora mar
gameente. Eel no poor a kaba di klama:
Absalon mi jioe, O mi jioe Absalon!

DAVID TA MOERI.

Despoeës David a weita toer soe tera na
 aas, i soe poeëbel na toer felicidad i
 prosperidad; i tabata pasa soe bigeesa ma-
 aar sosegaar. Dioos a doena eel di konose,
 i foor di soe desendiente nan, salvadoor di
 moendoe lo sali. Ora eel tabata bieuw kaba,
 el a boeta soe jioe Salomon na soe loegaar
 omo rei, i a doena eel oen rikeesa masjaar
 randi di oro, plata i koper, pa eel traha
 en tempel pa Dioos. Kaba di doena soe
 jioe Salomon toer hon les i konsegoe: David,
 een di speranza na Dioos, a moeri.

72.

REI SALOMON TA LARGA TRAHA TEMPEL DI
 JERUSALEM. ANJA DI MOENDJE 3000.

Dioos tabata stima Salomon masjaar; i
 a doena eel di konose, ki Dioos lo doena
 eel ees, ki eel lo pidi. Salomon a pidi Dioos
 sabidoerieä pa goberna soe poeëbeel bon.
 Ees ai a goesta Dioos asiena tantoe, ki eel
 a doena Salomon oen sabidoerieä mas grandi
 ki nigoen heende tabatien, i sopra di ees
 ai rikeesa na abundancia. Salomon a larga
 traha tempel di Jerusalem koe tantoe koos
 di oro i plata adeen, ki ees tempel tabata
 oen obra di mas famoso di moendoe. Deen

*di ees tempel nan tabata wardo: Arka di a-
hoestoe.*

73.

ROBOAM JIOE DI SALOMON.

*Salomon tabata goeberna soe poëbel na
paas i prosperidad. ma, ki disgracia! Ora
eel tabata biceuw kaba eel a loebida Dicoos,
i a karga eel masjaar robees. Dicoos a noe-
ha masjaar i disi koe eel; pa bo kausa bo
reino lo ta partier na pidas; asiena mees
a sosode. Ora Salomon a moeri, soe jioe
Roboam a bini na soe loeguar. Eel tabata
oen homber robees; na loeguar di sigi bon
konegroe di heende biceuw i sabier, eel taba-
ta bai tras di palabra di soe kameraden nan.*

74.

ISRAELIETEN I HOEDIEÖE.

*Ees dieesdoos jioe di Jakob tabata hom-
ber kasaar kaba na Egypte, di modo ki
awoor tabatien foor di kada oen di nan, oen
tantiesimo miel desendiente, i dieesdoos dif-
ferente staka. Bau di Roboam, poëbel a
lamanta. Dies staka a kai afoor, doos
noema a keda fieel, ees tabata: staka di Juda
i di Benjamin, ki nan tabata Jama Hoe-
dieöe. Ees otro dies staka a boeta Ro-
boam pa rei arieba nan. Nan tabata jama*

nan Israëlieten, pasoba Jakob, tata di nan
toer, tabata jamaar Israël tambe.

75.

KABAMEENTOE DI REINO DI ISRAËL.

Reino di Israël no a doera largoe, pa-
soba toer soe rei tabata homber perdier i
sierbidoor di Dioos falsoe nan. Kwantoe
bees bon Dioos tabata manda Profeet pa
trese nan trobe na sierbisio di berdadera
Dioos; ma poor nada! loegaar di sigi nan
palabra, nan tabata mata nan. — Profeet
nan tabata homber sabier, ki tabata papia
pa spirietoe di Dioos, i profeta, ees ta: a-
noencia pa dilanti ees, ki lo bini sosode des-
poeëes: maneera nan a hasi tokanti di noos
salbadoor. —

Dioos tabata kastiga Israëlieten pa nan
malicia. Rei di oen tera, jamaar Assijrie,
a deklara nan gera, a hasi nan prisonjero i
a hiba toer ees diees staka na soe tera
i hasi nan katieboe.

76.

TOBIEAS.

Apisaar ki majoor partieda di Israëlitien,
ora nan tabata prisonjero na Asijrie, a bai
na sierbisio di Dioos falsoe nan, oter a ke-
da fiëel na nan religion. Bau di ees nan,

ki a keda fiëel, tabatien oen homber santoe
 jamaar *Tobias*, ki tabata sierbi, koe soe
 moeher i jioe homber *Tobias*, Dioos exac-
 tamenteoe i di oen berdadera koerazon, i ki
 apisaar, ki eel a perde soe biesta, a keda
 seemper koe toer paccenci i amoor pa Dioos
 di modo, ki palabra di Dioos mees ta bisa:
*"ja ki foor di soe moetsjatje eel tabatien seem-
 per miëdoe di Senjoor, i tabata koempli
 seemper koe Soe mandamientoe nan; e'l no
 tabata triestoe, ki Dioos a larga eel bira
 ciëgoe; ma eel a fika fierme deen di miëdoe
 di Senjoor, gradiciendo Dioos toer dia di
 soe bida."* —

REI DI HOEDIOE NAN,
 ABIAS I ASA.

Ora Roboam a moeri, Abias soe jioe ki
 a bira rei, no a goberna mas ki trees an-
 ja. Asa soe jioe a bini na soe loegaar. Ees
 aki tabata oen bon rei, eel ta at goestoso
 na Dioos pa soe zelo pa religión. Eel ta-
 bataba perkoera di kita toer serbisio di Dioos
 falsoe foor di soe reino. Prees Dioos a bin-
 diksjona eel, i a larga eel gosa largoe teem-
 poe di paas; i ora enemigoe a bini hasi ge-
 ra, eel a bini nan di arieaba.

REI JOSAFAT.

Ora Asa a moeri, soe jioe Josafat a toema soe loegaar. Eel tabata oen berdadera sierbidoor di Dioos; pa ees ai Dioos a hasi eel oen homber respectaar i rikoe, ma oen koos maloe, ki eel a hasi ta: ki eel a sera amiestad koe rei Achabo oen di Israeliet nan, ki a kita foor di Dioos. Ora nan doos tabata bringa kontra rei di Syrie, Achabo a perde bida i a pena Josafat a skaja. Foor di ees ai noos poor sienja koom robees ta di sera amistad koe mal heende.

REI JORAM I OCHOSIAS.

Joram tabata rei tras di moortoe di soe tata Josafat. Eel tabata oen homber robees eel a kasa koe jioe di Achabo, jamaar Athalia oen moza asiena robees komo soe tata; oen infermidad pisaar a kaba koe bida di Joram preestoe. Tras di eel soe jioe Ochosias a soebi trono; ma eel no a keda largoe arieba. Danjaar pa mal exempel di soe mama, Dioos a larga eel moeri miserabelmeentoe.

REI JOAS.

Despoeëes di moorto di Ochosias, soe mama a larga mata soe desendieente nan i eel mees a toema loegaar di rei. Oen di jioe nan di Ochosias nan a skapa; i skonde eel koe soe minnetje deen tempel. Joiadas kabces di sacerdote tabata kria i sienja eel aja skondier. Ora eel a krese, eel a trese Joas dilanti di poeëebel i disi: ees aki ta boso rei Oen bees nan a mata Athalia i Joiadas a boeta Joas pa rei.

81.

MOORTO DI JOAS, SOE JIOE AMASIAS REI.

Tantoe teempoe ki Joïadas tabata na bieda, Joas sigieendo bon konsegoe di ees kabees di sacerdote ai tabata goeberna masjaar bon. Despoeëes di moortoe di Joïadas eel a kita foor di bon kamiena i tabata bandona berdadera religion. Poko teempoe atras soe mees heende nan a mata eel arieba soe kama; ni derameentoe komo rei eel a haija. soe jioe Amasias a toema goebierno, i a bini soe enemiegoe nan di arieba. Despoeëes eel a haija masjaar grandeza, i a bandona Dioos; ma Dioos a bandona eel tambe. Rei di Samaria tabata bringa koe eel, i kaba di perde hinteer soe ehersito,

OSIAS I JOATHAN, REI DI HOEDIEOE.

Tras di Amasias soe jioe Osias a goeber-
na na Jerusalem. Koe joedanza di Dioos
eel a boeta enemiegoes nan di soe poeëbel,
Filistynen i Arabiren hinterameente di aban.
Ma despoeëes eel tabata hasi eel mees
moetsjoe grandi i tabata toema podeer hasta
di bai ofree sakrifício deen tempel, lo ki
tabata toka sacerdote nan sool. Ora : abees
di sacerdote nan a noeha koe eel pa ees aï;
i ki eel no kieur a teende, Dioos a doena
eel infermidad di laster. Asiena eel tabata
obligaar di larga goebierno na soe jioe
Joathan, ki tabata goeberna bon.

REI ACHAS.

Achas jioe di Joathan a soebi trono tras
di soe tata defoentoe. Eel no tabata sigi
bon exemplo di soe tata. Eel a sierbi Dioos
falsoe nan; i heende di Jerusalem mees ta-
bata sigi soe exemplo. Prees Dioos a larga,
ki rei nan di Samaria i Syrië tabata bini
hasi nan masjaar maloe. Eel no tabatien
bergwenzan di horta oro i plata foor di tem-
pel pa manda present pa rei di Assyrie, pa

eel bini joeda Achas kontra soe enemigoe nan. Rei di Assyrie a bini, di berdad, pa joeda eel: ma ora eel a kaba koe enemigoe nau di Achas, eel a kaba koe Achas mees tambe,

84.

REI EZECHIAS.

Toer kiko Achas a danja, rei Ezechias a bini dretsja trobe Eel tabata oen rei excelleente. Komforme eel a soebi trono eel a larga boeta tempel di Jerasalem, na orde trobe i a manda di celebra toer fiesta, di hasi ceremonia i offrese sakrificio manera tabata koestoember. Toer sierbisio di Dioos falsoe nan eel a kita oen bees foor di stad. Foor di ees ai eel tabata oen homber masjaar baleente, eel a boeta filistynen, ki seemper tabata boeska Hoedieoe nan gera di abau. Eel a libra soe poeëbel di triboetoe ki nan tabatien di paga na rei di Assyrie.

85.

INFERMIDAD I KOERAMEENTOE DI EZECHIAS.

Ezechias a kai oen maloe grandi. Profeet Isaias a bini bisita eel i disi koe eel: bo dia di moeri ta cerca. Jorando rei a klama na Dioos pa Eel doenu eel algoen

*inja di bida mas. Diods a skoetsja soe o-
rasjon i a priminti eel aienda dieescienkoe
inja di bida mas. Trees dia atras Ezechias
tabata drinta tempel bon di saloer.*

86.

REI DI ASSYRIE TA JEGA PA KABA KOE
JERUSALEM.

Rei di Assijrie a deklara gera na Eze-
chias, i a jega rondoer di Jerusalem koe
toer soe troepa; ma mees anootsji oen an-
gel di Diods a mata 185,000 di nan. Mal
spantaar Rei di Assijrie a hoeï bai na soe
tera. Ezechias a pasa ees anja nan, ki Diods
a doena eel di bida aienda, masjaar sose-
gaar, sierbiendo Diods aexactameente hasta
soe oeltima ora. Kaba di goeverna 29 an-
ja, eel a sienti soe oeltima ora jega, jeen
di konfiansa i speransa eel a entrega soe
alma na manoe di Diods. Toer poeëbel ta-
bata jora, i a doena eel oen derameentoe
manifiko.

87.

REI MANASSES.

Manasses a bini na loegaar di soe tata
Ezechias; ma aleeuw di sigi bon exemplo
di soe tata, eel a bandona Diods, pa biba
oen bida robees i sierbi Diods falsoe nan.
Eel tabata tambe oen homber masjaar

kroeëel. Eel a larga zaag profeet Isaïas koe
oen zaag trahaar di paloe na doos; pasoba
profeet tabata bisa eel, ki oen bida asien
no tabata goesta Dioos, i ki Dioos lo kas-
stiga eel. Rei di Assijrie a bini deklara ee-
gera, a hasi rei Manasses prisonero i a boeta
eel na heroe. Deen soe disgracia eel a bol-
be cerka Dioos; eel a pidi pordon i Dioos
a larga eel bini na soe tera trobe oenda eel
a moeri hasiendo peniteencia.

88.

AMON I SOE JIOE JOSIAS REI.

Amon a bira rei tras di soe tata Manas-
ses, sigiendo soe tata deen soe maliecia; ma
no deen soe peneteencia. Eel no a goeber-
na mas ki doos anja i heende di soe kas-
mees a mata eel. Tras di eel a bini Josias
oen homber santoe i religioso, ki tabata sig-
birtoed foor di soe tsjikietoe. Ma oen dia
eel a hasi oen improedeencia di bai bringa
koe heende di Egypte, eel a sicibi oen he-
rieda; ki, poko dia a tras, a kausa soe
moortoe.

89.

JOACHAS I SOE ROEMAN REI NAN
DI HOEDIOE.

Josias tabatien trees jioe homber: Joachas

Jechonias i Sedecias. Joachas a goeberna trees loena noema; ora rei di Assijrie a hasi eel prisonjero. Jechonias a bini na soe loegaar. Ora eel tabata goeberna, rei di *Babylonie*, Nabuchodonosor a bini bringa koe cel, a toema Jerusalem, i a hiba toer heende na soe tera. Heende di kaja sool eel a larga na Jerusalem, i a boeta Sedecias komo rei arieba nan. Ees aki tabata oeltimo rei di Hoedieoe nan. Ora Sedecias a boeska gera trobe koe Nabuchodonosor, eel a bolbe bini, distroei hinteer stad di Jerusalem, pega tempel na kandeela i kaba di saka wo-wo di Sedecias, eel a larga sera eel.

90.

HOEDIEOE NAN TA BOLBE NA NAN TERA.
ANJA DI MOENDOE 3470.

Maneera tabata profetaar pa Profeet Jeremias, Hoedieoe nan a keda 70 anja foor di nan tera bau di podeer di goebierno di Babylonie. Despoeëes rei di Persie, jamaar Cyrus, a bini, a kohe tera di Babylonie, i a doena Hoedieoe nan podeer di bolbe bai na nan tera. Eel a doena nan podeer tambe di lamanta tempel di Jerusalem i a bolbe doena nan toer koos di oro i di plata, ki Nabuchodonosor a jega di toema foor di tempel. Hoedieoe nan a kohe kamina pa bai na nan tera koe Zorobabel na nan kabees.

Nan a boeta promeer piedra di tempel nobo;
ma a tarda masjaar pa nan kaba eel, pasoba
poeëbel bisienja nan tabata molestia nan
masjaar.

91.

SITOEASJON DI HOEDIEOENAN DESPOEËS DI
NAN LIBRAMEENTOE FOOR DI BABIJLONIE.

Ora Hoedieoe nan a bolbe bini na Je-
rusalem, nan no a boeta rei trobe, ma ka-
bees di sacerdote nan tabata goeberna. Foor
di ees teempoe, apisaar ki nan ta-
bata biba liber na Jerusalem, nan a keda
seemper pagando triboetoe na oter poeëbel.
Nan tabata bau di Persen, bau di Grieken
i despoeëes bau di Rei Alexander Darius,
ki a joeda nan pa lamanta tempel trobe.
Foor di ees teempoe nan no a kieta foor di
berdadera religion mas, apisaar ki barios
rei a boeska masjaar di trese nan trobe na
sierbisio di Dioos falsoe nan: principalmeen-
te Antiochus rei di Syrie tabata boeska ees ai.

92

EES KI HOEDIEOE NAN A PASA BAU DI
ANTIOCHUS

Antiochus rei di Syrie a maltrata Hoe-
dieoe nan masjaar. Na toer maneera eel ta-
bata boeska di kita nan foor di Dioos. Toer

kamiena eel a larga traha altaar pa nan ofrece sakrifício na Dioos falsoe nan. Toer koos di oro i plata, ki tabata deen berdadera tempel di Dioos, eel a toema; nan boeki santoe nan eel a kima, i a boeta soe troepa deen nan mees forti pa nan no lamanta.

Oter a kai a foor sien koempli koe nan lei mas, oter a weita manera di hoeï; ma kabees nan di poeëbel i majoor parti di poeëbel a keda konstante, oter a prefera mees oen moortoe teribel, ki di peka kontra Dioos; bau di ees nan a excella Eleazar i oen mama koe soe sieete jioe nan.—

93.

ELEAZAR.

Oen dia Antiochus kroëel a larga kohe Eleazar, oen masjaar respektabel homber di nobeenta anja i tabata kieer pa eel kome karni di poorko pa eel moestra, ki eel tabata abrenoencia lei di Mosis. Eel a ninga konstantemeente. Heende, ki tabata kieer eel moetsjoe, a bisa eel deen soe oreeä, lo noos trese karni, ki bo poor kome, hasi maneera bo ta kome karni di poorkoe, i bo ta skapa bo bida. Eel disi koe nan: mehoor deraa mi, oen heende asiena bieuu komo mi, lo bai doena oen mal exemplo na moetsja nan; ta mehoor di moeri, ki

di hasi oen koos kontra lei di Dioos. Sien spanta eel a moeri i a haija eterna gloria.

94.

OEN MAMA KOE SOE SIEETE JIOE TA MOERI PA
LEI DI DIOOS.

Otro bees trobe Antiochus tabata kieer obliga oen mama koe soe sieete jioe homber di bandona nan religion, kastigoe di mas kroeëel no poor a kieta nan na nigoen maneera, foor di lei di Dioos. Ora nan a mata seis kaba, ees mama disi koe soe jioe di mas tjikietoe: mi jioe tene kompasjon koe mi, bo mama; mi a kargaa bo, koe mi letsji mi a kriaa bo; sigi exemplo di bo roeman nan, tene miedoe pa Dioos sool, no hasi koos, ki eel a taha; Dioos lo rekompensaa bo. Eel a responde: mi ta obedese na lei i no na rei, mi ta moeri sosegaar. Bo, asiena eel disi koe Antiochus, lo bo no skapa foor di kastiegoe di Dioos. Nan a mata eel poko poko na modo di mas kroeëel, kaba nan a mata tambe ees mama diegnoe di toer alabanza.

95.

MATHATHIAS.

Ees teempoe tabata biba na Jerusalem oen sacerdote, jamaar Mathathias koe cien-

koe jioe homber; nan a sali foor di stad i
oen tantissimo di heende koe nan. Nan a
sera hoentoe pa nan poerba di libra nan
tera, arma na manoe. Toer altaar di Dioos
falsoe nan a destroeï, i boeta sierbisio di
berdadera Dioos trobe. Mathathias moe-
riendo a larga goebierno na soe jioe Joedas
Machabeus, ki tabata oen baleente homber
jeen di zeloe pa religion di Dioos.

96.

JOEDAS MACHABEUS

Joedas Machabens a mata koe soe mees ma-
noe Apollonias oen di Generaal nan di
Antiochus. Kaba doos oter Generaal Nicanor
i Gorgius a bini; ma Judas a kaba tambe
koe nan; i Lysias oen oter Generaal, ki a
bini koe tantesimo di heende, eel a bati
tambe. Ora Joedas Machabeus a kaba koe
enemiegoe nan, eel a dretsja toer koos na
Jerusalem trobe, i a hasi celebra toer ce-
remonia trobe deen tempel, maneera tabata
koestoemaar i mandaar di Dioos. Pa ees
aï Dioos tabata masjaar na soe faboor, i
tabata hasi masjaar milager pa eel bini soe
enemiegoe nan di arieba.

KASTIEGOG DI ANTIOCHUS.

Ora Antiochus a haja di sabi, ki Joedas Machabeus a kaba koe soe Generaal nan, eel mees a bini pa venga i kaba koe toer hoedieoe. Ora eel a jega, sintaar deen soe wagen, oen doloer pisaar deen soe mondongo a kohe eel, ma koe toer ees, rabiando noema eel a manda soe kabai nan kamna foor di toer nan foorza, i a bai asiena vert, ki eel a bolter kai foor di wagen. Dioos a doena eel oen infermidad teribel, hinteer soe koerpa tabata poetri i na herieda, i jeen di boesanoe tabata kome eel biboe ni eel mees ni oter heend tabata poor wanta soe holoer stienki. Alafien eel a moeri miserabelmeente. —

MOORTO DI JOEDAS MACHABEUS.

Tras di moortoe di Antiochus, soe jioe Eupator a bini pa venga soe tata, eel a hoenta toer soe troepa, i a bini koe 100, 000 homber, i 20, 000 aienda na kabai; ma Joedas Machabeus, koe proteksjon partikoelaar di Dioos, a bati nan. Eleazar, roeman di Joedas Machabeus, a perde soe bida gloriosameente pa defende religion, i libra soe patria. — Alafien Joedas Machabeus a perde tambe soe bida bringando pa soe poeëbel.

Hinteer tera tabata na jorameentoe i nan a dera soe moortoe koe masjaar pompa.

99.

JONATHAS, SIMON, JOANNIS HIRKANUS I
ARISTOBULUS.

Ora Joedas Machabeus a moeri, soe roeman Jonathas a toema goebierno. Eel a sera oen kontrakt di paas koe Alexander, rei di Sijrie i bau di soe goebierno. Hoedieoe nan tabata biba sosegaar. Tras di Jonathas soe roeman Simon, a toema soe loegaar, ki no a goeberna largoe; ma nan a mata eel poko teempoe atras. Tras di Simon, soe jioe Joannis Hirkanus, ki no a biba mas ki oen anja, a goeberna. Soe jioe Aristobulus a bini na soe loegaar. Ees aki ta di promeer, ki, tras di jegameentoe foor di Babylonie, a hasi nan jama eel rei trobe.

100.

HOEBIEOE NAN BAU DI REI HERODES.
ANJA DI MOENDOE 4000.

Ora Aristobulus a moeri, soe jioe Alexander a goeberna: eel a moeri sien hasi algoen koos partikoelaar, i a larga doos jioe homber. Ees doos jioe tabata bringa masjaar koe oter kwal di nan lo toema goebierno. Ees teempoe Pompejus oen Gene-

raal di Romeinen a bini na tera di Hoedieoe, i bau di protekstoe di boeta paas deen nan eel a toema hinteer nau tera i a pone Hoedieoe nan bau di Romeinen. Poko teempoe atras Herodes, promeer estranjero, a goeberna komo rei arieba nan. Bau di soe goebiernoë a nase Mesias, noos dibienoe Salbadoor, soe number, seemper alabaar i bindiksjoonaar, ta:

HESOE KRIESTOE.

